

Reactie op consultatie onderzoeksagenda AVINED

---

1. Bent u van mening dat de Onderzoeks- en innovatieagenda Nederlandse pluimveesector 2021-2027 van algemeen economisch belang en van nut is voor de pluimveesector als geheel?

De onderzoeksonderwerpen sluiten aan bij de thema's die spelen in de veehouderij. Tegelijkertijd zijn de doelen voor veel thema's niet concreet. Daardoor blijft het onduidelijk wat de waarde zal zijn van onderzoeken binnen deze thema's. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk op welke aspecten van de huisvesting de sector het onderzoek wil richten om op die manier het dierenwelzijn te verbeteren. Het concretiseren van de doelen zou helpen om duidelijk richting te geven aan de onderzoeken die gefinancierd zullen worden, en om het belang ervan in te schatten.

2. Bent u van mening dat de gevraagde bijdrage tot voldoende voordeel en resultaten leidt voor alle ondernemers in de pluimveesector?

De gekozen thema's in de onderzoeksagenda zijn breed, en kunnen nog op verschillende manieren ingevuld worden. Er moet bij het concretiseren van de onderzoeksdoelen voor gewaakt worden dat de focus blijft liggen op verduurzaming door meerwaardeproductie, met aandacht voor het verdienmodel voor de pluimveehouder. Onderzoeken moeten niet gedaan worden met als belangrijkste doel de productie / efficiëntie verder te verbeteren, wat nu nog wel een aantal keer terugkomt in de onderzoeksagenda. Dat zorgt namelijk voor een verdere 'race to the bottom' om zo laag mogelijke kostprijzen, en draagt niet bij aan een integraal duurzame pluimveehouderij die goed is voor mens en dier. Alleen door een focus op meerwaardeproductie zal de onderzoeksagenda voordeel bieden voor de sector als geheel (inclusief koplopers).

Algemeen

Wat is de definitie van dierenwelzijn die AVINED hanteert?

Er wordt vaak gesproken over 'diergezondheid en dierenwelzijn', en ook wordt er gezegd 'Voeding en huisvesting zijn van invloed op het gedrag van dieren en bepalen daarmee mede het welzijn van dieren.'

Veel gebruikte definities van dierenwelzijn zijn:

- "Dierenwelzijn is de kwaliteit van het leven zoals die door het dier zelf ervaren wordt" (Bracke et al. 1999)
- Een individu verkeert in een staat van welzijn wanneer het in staat is zich actief aan zijn levensomstandigheden aan te passen en daarmee een toestand kan bereiken die het als positief ervaart. (Faculteit Diergeneeskunde)

Uit deze definities is af te leiden dat dierenwelzijn met name gaat om de emotionele staat (hoe voelt het dier zich). Die staat kan worden beïnvloed door allerlei aspecten, waaronder diergezondheid. Bijvoorbeeld in het Welfare Quality protocol, en in het vijf-domeinenmodel¹, wordt welzijn beoordeeld aan de hand van metingen binnen 4 principes: voeding, huisvesting, gezondheid en gedrag.

Een duidelijke definitie van dierenwelzijn zou helpen bij het helder omschrijven van de dierenwelzijnsdoelen in de onderzoeksagenda.

---

¹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5575572/>

Specifieke opmerkingen

“Uitgangspunten daarbij zijn de LNV-visie waardevol en verbonden, het klimaatakkoord en de visie Koers voor de Vitale Pluimveehouderij in 2025.”

- ➔ Waarom wordt de Uitvoeringsagenda Pluimveesector uit 2019 niet als uitgangspunt benoemd in de inleiding van bijlage 2? Later (hoofdstuk 2) wordt deze wel genoemd; de doelen worden ook opgenomen in de onderzoeksagenda.

“Binnen de onderzoeksagenda wordt ruimte gecreëerd voor de doelen uit de Uitvoeringsagenda Pluimveesector. In tabel 1 is aangegeven in welk thema de betreffende doelen terugkomen. Er zijn geen doelen uit de uitvoeringsagenda die hoofdzakelijk aansluiten bij ‘Voedselveiligheid en Volksgezondheid’. Deze categorie is daarom niet opgenomen in onderstaande tabel.”

- ➔ Eén van de doelen van de Uitvoeringsagenda is “Diergezondheid wordt bevordert en zoönotische infecties ingeperkt.” Dit doel sluit aan bij Volksgezondheid, maar is desondanks niet opgenomen in Tabel 1.

2.1 Milieu en circulariteit

- ➔ wat hier mist is de aandacht voor integraliteit: milieu- en klimaatmaatregelen mogen niet ten kosten gaan van andere duurzaamheidsaspecten zoals dierenwelzijn. De beschreven voorkeur voor bron- boven end-of-pipe-maatregelen draagt hier weliswaar aan bij, maar is niet voldoende om een acceptabel niveau van dierenwelzijn te garanderen. Bijv. minder strooisel aanbieden is ook een bronmaatregelen, maar gaat wel degelijk ten kosten van dierenwelzijn.

“De diervoedersector moet daarnaast inzetten op het verlagen van de voer gerelateerde CO₂-footprint”

- ➔ de focus bij het verlagen van dit deel van de footprint zou moeten liggen op het inzetten van alternatieve grondstoffen, zoals reststromen, en niet op het nóg verder verlagen van de voederconversie. Snelgroeiende vleeskuikens en kalkoenen en hoogproductieve leghennen zijn al geselecteerd om zoveel mogelijk te produceren, veelal ten koste van hun eigen welzijn. Een verdere focus op hoge productie en efficiëntie zal verder ten koste gaan van het dierenwelzijn. In plaats daarvan zou juist gekeken moeten worden naar meer robuuste dieren (30-40% van de vleeskuikens in Nederland is bijvoorbeeld al van een langzamer groeiend ras) en welke reststromen er bij de behoeften van deze dieren zouden passen, teneinde de CO₂-footprint te verlagen.

“Pluimveemest wordt, als restproduct, momenteel voor meerdere doelen aangewend.”

- ➔ Een groot deel van de pluimveemest wordt momenteel verbrand, waarbij energie wordt opgewekt. Naast het onderzoek naar insectenkweek op mest, zou er onderzoek gedaan moeten worden hoe het gebruik van pluimveemest in de plantaardige productie verhoogd kan worden, om op die manier de kringloop te sluiten.

“Doel van dit thema is onderzoek te doen naar de aanpak van diverse bedrijfsgebonden pluimveeziekten en het diermanagement te verbeteren, opdat de diergezondheid en dierenwelzijn op bedrijven verder verbeterd wordt.”

- ➔ Dit doel is te beperkt om een verbetering in dierenwelzijn (waar diergezondheid onder valt) te realiseren. Naast de aanpak van dierziekten en het verbeteren van het management, is er ook

aandacht nodig voor het verbeteren van huisvestingssystemen, zodat deze meer tegemoet komen aan de behoeften van de dieren. Denk aan (dag)licht (PPS hierover is dit jaar gestart), een (overdekte) uitloop, meer variatie/functiegebieden in de stal, betere omgevingsverrijking, etc. Later in de tekst komt huisvesting wel terug, maar dit zou ook in de doelstelling benoemd moeten worden.

“Een gezamenlijke aanpak van dierziekten en infectiedruk is noodzakelijk voor een hoge pluimveegezondheids- en dierenwelzijnsstatus in Nederland.”

- ➔ Hierbij wordt verwezen naar doel 9 van de Uitvoeringsagenda Pluimveesector, over vitaliteit van de dieren. De vitaliteit hangt echter niet alleen af van het voorkómen van dierziekten, maar ook van hoe weerbaar de dieren zijn (robuuste rassen), op welke manier ze worden gehuisvest, en hoe het management is. Dit zou dus ook meegenomen moeten worden in onderzoeken.

“Onderzoek naar dierziektepreventie”

- ➔ Onduidelijk of onderzoek naar vogelgriep nu wel of niet binnen de scope van deze agenda valt. Eerder wordt gezegd dat dit niet zo is, omdat het bestrijdingsplichtig is. Hier lijkt preventie wel binnen de scope te vallen. Zou goed zijn om dit te verduidelijken.

“Voor het verder optimaliseren en verbeteren van de diergezondheidszorg zal onderzoek worden uitgevoerd naar: de kuikenkwaliteit.”

- ➔ Onduidelijk wat hier precies onderzocht zal gaan worden.

“Tegelijk moet het houderijsysteem efficiënter zijn en de omgeving minimaal belasten via emissies (fijnstof, endotoxinen, geur, ammoniak).”

- ➔ De focus op het steeds maar verbeteren van de efficiëntie van houderijsystemen moet worden omgebogen naar de omschakeling naar meerwaardesystemen, waarbij verbeteringen voor het dier, de veehouder en het milieu worden verwaard. Het steeds maar efficiënter willen werken is namelijk een race to the bottom, die ten koste gaat van dierenwelzijn, maar ook van het inkomen van de boer die moet concurreren op de wereldmarkt en dat in het relatief dure Nederland niet gaat winnen. De term ‘efficiënter zijn’ zou hier vervangen moeten worden door ‘minder negatieve milieueffecten hebben’.

“In dit onderdeel wordt breed aandacht besteed aan management van pluimvee en het gecontroleerd voeren van (ouder)dieren. Dit met in acht nemen van de natuurlijke behoeften en het voorkomen van stereotype gedrag.’

- ➔ Het is essentieel dat het welzijn van vleeskuikenouderdieren wordt verbeterd. Snelgroeiende ouderdieren kampen met chronische honger en dorst, en met gelijkaardige problemen als snelgroeiende vleeskuikens. Het is onduidelijk wat hier precies onderzocht zal worden, naast de lopende PPS Breeders in Technology. Het voldoen aan de natuurlijke behoeften moet centraal staan, en het voorkomen van stereotype gedrag is geen garantie dat dit het geval is.

Ingrepen

- ➔ Onderzoek naar het achterwege laten van snavelbehandeling bij kalkoenen ontbreekt hier.